

Professor Erik Johan Widmark (1850–1909) betraktas som en av den svenska oftalmologins verkliga grundgestalter.

Han var den förste professorn i oftalmiatrik i Stockholm och vid Karolinska Institutet, efter att ha utnämnts 1891 i en uppmärksammas tillsättningsprocess som fått en särskild plats i svensk medicinhistoria.

Widmark utbildade sig vid Uppsala universitet och Karolinska Institutet, disputerade 1884 och blev samma år docent i oftalmiatrik. Han byggde upp undervisningen i ögonsjukdomar vid Karolinska Institutet med ambitionen att både utbilda specialister och ge alla läkare, professorer genom tiderna en solid kunskap om ögats sjukdomar.

Som forskare var Widmark ovanligt bred. Han var en av de första i Sverige som tillämpade bakteriologiska metoder inom ögonsjukvården och bidrog till att förebygga svåra ögoninfektioner hos nyfödda. Han studerade också ögats anatomi, synfysiologi, blindhet, skolmyopi och ögonsjukdomars epidemiologi.

Hans mest betydelsefulla vetenskapliga insatser rörde emellertid ultraviolett strålning och dess biologiska effekter. Genom banbrytande studier visade han hur UV-strålning påverkar ögats vävnader och huden. Dessa arbeten lade den vetenskapliga grunden för senare användning av ultraviolett ljus inom medicinsk behandling och gav ny förståelse för strålningsskador i ögat.

Widmark var också en framstående kliniker som publicerade viktiga arbeten om kataraktkirurgi, sympatisk oftalmi och synnervssjukdomar. Han genomförde omfattande studier om närsynthet hos skolbarn och var bland de första att vetenskapligt analysera sambandet mellan utbildningsmiljö och utvecklingen av myopi.

I ett historiskt perspektiv kan Johan Widmark ses som grundaren av den akademiska oftalmologin vid Karolinska Institutet. Många av de professorer som senare kom att forma svensk ögonsjukvård, däribland Albin Dalén, Gösta Karpe, Björn Tengroth och Bo Philipson, verkade i en tradition som ytterst kan spåras tillbaka till Widmarks arbete som forskare, lärare och kliniker.